

סוג הבחינה: בגרות
מועד הבחינה: חורף, מועד נבצרים תשפ"ב, 2022
מספר השאלון: 011282
קובץ: תשובות סופיות

עברית: הבנה והבעה

הוראות לנבחן

- עברית: הבנה, הבעה ולשון
- א. משך הבחינה: שעהיים.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני פרקים.
- פרק ראשון – הבנת הנקרא – 60 נקודות
- פרק שני – הבעה בכתב – 40 נקודות
- סך הכול – 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
- ד. הוראה מיוחדת: יש לענות על השאלות בגוף שאלון זה, לפי ההוראות.
- ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

תשובות סופיות

פרק ראשון – הבנת הנקרא (60 נקודות)

שאלה 1

המהפכה הדיגיטלית-טכנולוגית: עלייתן של "המכונות החכמות" – מחשבים ורובוטים – המסוגלות לבצע עבודות שבעבר עשו בני אדם, ולכן מחליפות עובדים בשוק העבודה (אוטומציה).

שאלה 2

ההשפעה העיקרית: היעלמות מקצועות ומשרות רבים – עובדים יוחלפו במכונות, ובעקבות זאת תגבר האבטלה. הסבר: מחשבים ורובוטים מסוגלים לבצע עבודות שבני אדם עשו – תחילה פעולות שגרתיות ובהמשך גם פעולות מורכבות – ולכן הם מִזְתָּרים את הצורך בעובדים. לפי מאמר 1, 47% משוק העבודה בארצות הברית עלול להיות לא רלוונטי ומשרות כמו רואי חשבון ומזכירות בסכנה; לפי מאמר 2, מקצועות רבים צפויים להיעלם (הגהה, קופאים, רואי חשבון ועוד), ו-48% מן המומחים חוזים שעובדים רבים יוחלפו ברובוטים ושיעור האבטלה יעלה מאוד.

שאלה 3

האליטה – קבוצה קטנה של גאונים בתחום הטכנולוגיה – תרוויח מן המהפכה ותתעשר: היא "תגרוף את כל הרווחים", בזמן שרוב העובדים יהיו עניים.

שאלה 4

א. חברה בעלת פערים גדולים יותר.

ב. המהפכה הדיגיטלית מבטלת את מעמד הביניים ויוצרת שוק עבודה מקוטב: מצד אחד יהיה רוב של עניים, שעובדים בשכר נמוך או שהמקצועות שלהם נכחדו, ומצד שני אליטה – קבוצה קטנה של גאונים בתחום הטכנולוגיה – שתגרוף את כל הרווחים. כשמעמד הביניים נעלם ונשארים רק שני קצוות רחוקים זה מזה, הפער בין העשירים לעניים גדל.

שאלה 5

א. על ניסיון העבר.

ב. לדעת הפסימיסטים, אי אפשר ללמוד מן העבר, משום שהאנושות ניצבת הפעם לפני אתגר שונה מן האתגרים שידעה בעבר: קצב השינוי הטכנולוגי מהיר מכדי שהמין האנושי יוכל להסתגל אליו בלי התערבות של ממשלות וארגונים שיזהו מראש את הסכנות.

שאלה 6

א. לכיוון הפסימי – הכותב סבור שהמהפכה תפגע בעובדים רבים ושמקצועות ייעלמו.

ב. "אומנם העידן הדיגיטלי מביא עימו ברכה לצרכנים, אך בטווח הארוך השינוי שהוא גורם לשוק העבודה ישפיע לרעה על מצבם של עובדים רבים, ומספרם של עובדים שמצבם רע רק ילך ויגדל." (שורות 28–30) (מתקבלים גם: "גם אם עדיין לא התממש סיוט 'האבטלה הטכנולוגית', הרובוטים בוא יבואו, ומי שפרנסתו חשובה לו מומלץ שייערך לכך..." (שורות 31–33); "אולם גם אם נהיה אופטימיים יותר, וגם אם השינוי לא יהיה מהיר, אין כל ספק שהשינוי כבר מתרחש." (שורות 24–25))

שאלה 7

דעה אופטימית: 52% מן המומחים טענו כי בשוק התעסוקה העולמי ייווצרו יותר משרות משיאבדו, כפי שהיה במהפכה התעשייתית, וכי בזכות החדשנות האנושית מקצועות שייכחדו יוחלפו במקצועות חדשים (שורות 14–16).

דעה פסימית: 48% מן המומחים חזו כי עד שנת 2025 יוחלפו עובדים רבים ברובוטים או במחשבים, ובעקבות זאת יעלה מאוד שיעור האבטלה (שורות 12–14).

שאלה 8

א. "ומי שפרנסתו חשובה לו מומלץ שייערך לכך ויבחר כבר עכשיו במקצוע שסיכויי ההישרדות שלו גבוהים." ממאמר מספר 1 (שורות 32–33).

ב. "לכן גם מערכת החינוך וגם מוסדות ההשכלה הגבוהה יידרשו להתאים את עצמם לשינוי בשוק התעסוקה העתידית, כדי להעניק לתלמידים של היום יכולת להתמודד עימו." ממאמר מספר 2 (שורות 20–22).

שאלה 9

(2) שינוי לרעה, הפחתה

שאלה 10

(3) שינוי הפוך ופתאומי בעניין או במקצוע מסוים

שאלה 11

(3) שיש בו ניגוד קיצוני

שאלה 12

(2) שלא היה כמותו

שאלה 13

(4) סיכוי

פרק שני – הבעה בכתב (40 נקודות)

שאלה 14 – מאמר לדוגמה

לבחור בלב – ובעיניים פקוחות

בעידן שבו מחשבים ורובוטים מחליפים עובדים בקצב מהיר, צעירים רבים מתלבטים כיצד לבחור מקצוע: האם לבחור במקצוע שצפוי להיות נחוץ בעתיד, או במקצוע שהלב נוטה אליו? לדעתי, השיקול המרכזי צריך להיות האהבה למקצוע, ולא התחזיות על שוק העבודה.

ראשית, תחזיות על העתיד אינן ודאיות. ישראל פישר מביא במאמרו נתונים ממכון פיו, ולפיהם המומחים עצמם חלוקים: כמחציתם צופים אבטלה רחבה, ואילו האחרים מעריכים שיווצרו משרות חדשות רבות. גם אשר שכטר מביא במאמרו את טענת האופטימיסטים, שלפיה מהפכת המחשוב יצרה יותר מ-1,500 סוגי משרות חדשים. אם כן, צעיר שיבחר היום במקצוע רק משום שהוא נחשב "בטוח" עלול לגלות בעוד עשר שנים שגם מקצוע זה הוחלף במכונה. כך הוא יאבד גם את הפרנסה המובטחת וגם את השנים שבהן עסק בתחום שלא אהב.

שנית, אדם העוסק במה שהוא אוהב מצליח יותר. מי שבוחר מקצוע מתוך עניין אמיתי מוכן להשקיע, ללמוד כל הזמן ולהתמיד גם כשקשה. דווקא בעולם משתנה, שבו כל עובד יידרש להתעדכן ולהסתגל שוב ושוב, הסקרנות והתשוקה הן היתרון הגדול ביותר. לעומת זאת, מי שעובד שנים רבות במקצוע שאינו מעניין אותו עלול להישחק, ולעיתים אף לנטוש את המקצוע באמצע הדרך. אדם כזה אינו מרוויח דבר מן ה"ביטחון" שבחר בו, שהרי עובד מתוסכל אינו עובד מצטיין.

המצדדים בגישה המעשית טוענים כי פרנסה בטוחה חשובה יותר מהנאה, ושאינן טעם ללמוד שנים מקצוע שיעלם. אכן, אסור להתעלם מן המציאות, ומי שבוחר מקצוע צריך לברר מה צפוי לתחום שהוא אוהב ואילו כישורים יידרשו בו. עם זאת, אפשר לשלב: מי שאוהב לצייר יכול לעסוק בעיצוב דיגיטלי, ומי שאוהבת ספרים יכולה להפוך לעורכת תוכן. אם כן, המידע על שוק העבודה צריך לשמש כלי לכיוון הבחירה בתוך התחום האהוב, אך אין לתת לו לקבוע אותה.

לסיכום, בחירת מקצוע היא החלטה שמלווה אדם שנים רבות, ולכן ראוי שתתבסס על מה שמעניין אותו באמת. מי שבוחר בלב, ובד בבד בוחן את המציאות בעיניים פקוחות, יוכל למצוא את מקומו גם בעולם שהרובוטים משנים.

שאלה 15 – מאמר לדוגמה

העבודה נותנת לחיים משמעות

מחקרים רבים צופים שבעשורים הקרובים יחליפו רובוטים ומחשבים עובדים רבים, וישראל פישר אף מציין במאמרו כי הפעם ייפגעו גם בעלי השכלה גבוהה. יש המציעים פתרון פשוט: המדינה תשלם קצבאות ודמי אבטלה למי שיישאר בלי עבודה. לכאורה זהו חלום – חיים בלי שעון מעורר, בלי לחץ ובלי מנהל שדורש תוצאות. אולם לדעתי, חיים נטולי עבודה הם קללה, משום שהעבודה נותנת לאדם הרבה יותר מכסף.

ראשית, העבודה מעניקה לאדם תחושת ערך ומשמעות. אדם שעובד יודע שיש מי שזקוק לו: המורה רואה את תלמידיו מתקדמים, והנגר מתבונן ברהיט שבנה במו ידיו. כשאדם מקבל קצבה בלי לתרום דבר, הוא עלול להרגיש מיותר. אין זה מקרה שאנשים רבים שפרשו לגמלאות מחפשים עיסוק חדש או מתנדבים – הם מרגישים שבלי עשייה חסר להם דבר מה בסיסי. אם זה המצב אצל מי שעבד עשרות שנים ונח בצדק, קל לשער כיצד ירגיש צעיר שמעולם לא נדרש לתרום דבר.

שנית, מקום העבודה הוא גם מסגרת חברתית ומקור להתפתחות. בעבודה אדם פוגש אנשים, משתף פעולה עם אחרים ולומד דברים חדשים. מי שנשאר בבית ימים ושבועות בלי מסגרת עלול להתבודד, ומחקרים מצאו שאבטלה ממושכת מגבירה דיכאון ופוגעת בבריאות. זאת ועוד, העבודה מכתירה סדר יום, וסדר יום מסייע לאדם לשמור על משמעת עצמית ועל איכות חיים.

תומכי הקצבאות טוענים כי חיים בלי עבודה ישחררו את האדם לעסוק בתחביבים, ביצירה ובמשפחה. אכן, זמן פנוי הוא דבר חשוב. עם זאת, הנאה מזמן פנוי נובעת דווקא מן הניגוד לזמן העבודה, וכשכל הזמן פנוי, גם תחביבים מאבדים מקסמם. נוסף על כך, מעטים יודעים למלא יום שלם בתוכן בלי מסגרת חיצונית, ורבים עלולים למצוא את עצמם מבלי שעות מול מסכים בלי מטרה.

לסיכום, הקצבאות יכולות להבטיח לאדם קיום, אך לא חיים מלאים. לכן במקום להשלים עם עתיד של חיים בלי עבודה, על החברה לפעול להכשרת אנשים למקצועות החדשים שייווצרו, כדי שכל אחד יוכל לעבוד, לתרום ולהרגיש שיש לו מקום בעולם.

כל הבגרויות בלשון עם פתרונות מלאים: www.guyai.co.il/bagrut/lashon